

КОБЕЛЄВА Т.О., канд.екон.наук, доцент НТУ «ХП», Харків

КРАВЦОВА Т. І., студентка НТУ «ХП», Харків

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗАСАДАХ

Сучасні економічні умови характеризуються високою динамічністю, нестаціонарністю, інноваційністю, інтелектуальним розвитком, що визначає нестабільні умови функціонування і незадовільний рівень прогнозування динаміки розвитку соціально-економічних систем, до яких належать підприємства, банки, муніципальні системи тощо. Це призводить до "уразливості" соціально-економічних систем, до впливів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, і зумовлює необхідність використання спеціального апарату управління, такого, як антикризове управління [1, 2, 3]. Таке положення нагально потребує створення системи антикризового управління на інноваційно-інтелектуальних засадах [1-20].

На нашу думку, антикризове управління на інноваційно-інтелектуальних засадах являє собою цілеспрямовану систему управління, яка має комплексний, системно-інноваційний характер і має на меті виведення об'єкта управління з кризи. При цьому здійснюється розробка і реалізація спеціальних заходів на підприємстві, що мають стратегічний характер і дозволяють усунути тимчасові перешкоди і покращити загальний стан об'єкта управління.

Система антикризового управління підприємством на інноваційно-інтелектуальних засадах передбачає здійснення основної мети – виведення підприємства з кризового становища – за допомогою її розбиття на такі підцілі:

- діагностику поточного стану підприємства;
- аналіз виробничого потенціалу підприємства;
- аналіз можливостей покращання ефективності функціонування підприємства;
- розробку стратегічного плану антикризового управління підприємством;

- створення системи антикризового управління фінансовими ресурсами підприємства;
- створення ефективної системи маркетингового управління на підприємстві;
- вибір прибуткової продукції та її виробництво;
- створення ефективної автоматизованої інформаційної системи управління підприємством.

Економічні результати діяльності будь-якої фірми зазнають коливань і залежать від багатьох факторів. Це призводить до того, що більшість фірм проходять інноваційні стадії підйому і спаду, а багато з них опиняються в кризовій ситуації і наближаються або стають банкрутами.

Пропонується визначати економічну кризову ситуацію як раптове (незаплановане) настання обмеженої чи припинення результативної (ефективної) діяльності фірми з важко прогнозованими наслідками її подальшого функціонування і розвитку.

На наш погляд, криза фірми обумовлюється нестачею власного капіталу, борговими зобов'язаннями, що зростають; некомпетентністю керівництва фірми, яке не здатне своєчасно розпізнати і усунути причини кризи; зовнішніми причинами – нестійкістю фінансового ринку, відсутністю інновацій.

Наші дослідження свідчать про те, що реакцією фірми на кризовий стан є застосування захисної або наступальної тактики. Захисна тактика полягає у проведенні заходів щодо збереження, основою яких є:

- скорочення витрат;
- закриття підрозділів фірми;
- звільнення персоналу;
- скорочення виробництва і збуту.

Наступальна тактика є більш ефективною, так як поряд з економними, ресурсозберігаючими заходами, передбачає:

- активну маркетингову політику в галузі інноваційної діяльності;
- політику більш високих цін на інноваційні розробки підприємства;

- збільшення витрат на удосконалення виробництва за рахунок його модернізації, оновлення основних фондів, впровадження перспективних інноваційно-інтелектуальних технологій;
- використання резервів.

Паралельно з цими заходами рекомендується розглядати питання зміни або зміцнення керівництва підприємством, проводиться комплексний аналіз та оцінка поточної ситуації, посилення інтелектуально-інноваційної діяльності, корегування філософії, основних принципів діяльності фірми.

Таким чином побудована система антикризового управління підприємством на інноваційно-інтелектуальних засадах є цілеспрямованою системою антикризового управління і передбачає використання органічного поєднання інтелекту з економіко-математичними методами і сучасними інформаційними технологіями для забезпечення оперативності і обґрунтованості антикризових управлінських рішень.

Література

1. Товажнянський В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства [монографія] / В.Л.Товажнянський, П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський, І.В.Гладенко, Т.О.Кобелева, Н.П.Ткачова / За ред. проф. П.Г.Перерви П.Г. та проф. Товажнянського Л.Л. – Х.: Віровець А.П.: Апостроф, 2012 – 704 с.
2. Перерва П. Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянський // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С. 46–50.
3. Теория и практика антикризисного управления. М. 1996 – ст. 33-39, 254-275, 333-340, 373-391.
4. Перерва П.Г. Розвиток організаційних структур трансферу технологій в ВНЗ (комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності) / П.Г.Перерва, А.В.Косенко, О.П.Косенко // Механізм регулювання економіки. Міжнародний науковий журнал. – Суми : ТОВ «ВТД «Університетська книга», 2009. – № 4. – Т. 2. – С. 147–155.
5. Ткачов М.М. Економіка контрафакту: визначення збитків та обґрунтування шляхів попередження / М.М.Ткачов, П.Г.Перерва // Інновації у маркетингу та менеджменту: монографія / за заг. ред. д.е.н., професора С.М. Ілляшенка. – Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2013. – С. 244–255.
6. Перерва, П.Г. Організація та управління інноваційною діяльністю: підруч. / П.Г. Перерва, С.А.Мехович, М.І.Погорелов. - Харків: НТУ «ХПІ», 2008. – 1025 с.
7. Косенко О. П. Розвиток методів вартісної оцінки нематеріальних активів та об'єктів інтелектуальної власності / П. Г. Перерва, О. П. Косенко, М. М. Ткачов // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : економічна. – Донецьк : ДНТУ, 2014. – № 4. – С. 57–66.
8. Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства / П.Г. Перерва, Н.П. Ткачова // Економіка розвитку. – Харків : ХНЕУ, 2011. – №4 (60). – С. 116-120.
9. Косенко О.П. Переваги та недоліки існуючих підходів до вартісної оцінки інтелектуальних технологій /О. П. Косенко, М.М.Ткачов // Вісник НТУ «ХПІ». – Харків : НТУ «ХПІ», 2014. – № 65(1107). – С. 46–56.
10. Перерва П.Г. Антикризові інструменти сталого розвитку підприємства: інноваційна, інвестиційна та маркетингова політика / П.Г.Перерва, А.В.Косенко, О.П.Косенко // Вісник Нац.техн.ун-ту "ХПІ" : зб.наук.пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2012. – № 25. – С. 100-106.
11. Косенко О. П. Кон'юнктура технологічного ринку : оцінка ризиків комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності / О. П. Косенко, Т. О. Кобелева, П.Г.Перерва // Вісник НТУ «ХПІ».–Харків : НТУ «ХПІ», 2014.–№33 (1076).–С. 76 – 87.
12. Управління персоналом та економіка праці : учбов. посіб. / М-во освіти і науки України, Нац. техніч. ун-т „Харків. політехніч. ін-т” ; за ред. М.І.Погорелова, П.Г.Перерви, С.М.Погорелова, О.П.Косенко. – Харків : Щедра садиба плюс, 2015. – 521 с. - Режим доступу: [file:///D:/041D043E04320430044F%20043F0430043F043A0430/Upr_Kolot%20\(1\).pdf](file:///D:/041D043E04320430044F%20043F0430043F043A0430/Upr_Kolot%20(1).pdf)

13. Перерва, П.Г. Показники і критерії оцінки кон'юнктури товарного ринку [Текст] / П.Г. Перерва, Т.О. Кобелева // Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: збірник тез доповідей П'ятої міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 29 вересня-1 жовтня 2011 року / Гол. ред. С.М. Ілляшенко — Суми : ТОВ «ТД «Папірус», 2011. — С. 161-163.
14. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : підруч. / П.Г.Перерва; за ред. П.Г.Перерви, С.А.Меховича, М.І.Погорелова. — Харків : НТУ «ХПІ», 2008. — 1080 с.
15. Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства / П.Г.Перерва, Н.П.Ткачова // Економіка розвитку. — Харків : ХНЕУ, 2011. — № 4 (60). — С. 116-120.
16. Pererva P.G. Technology transfer [Text] / P. G. Pererva, G. Kocziszky, D. Szakaly, M. Somosi. — Veres-Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
17. Перерва П. Г. Стратегічне управління виробничим потенціалом і підвищення конкурентоспроможності підприємства / Д. Коциски, П. Г. Перерва, А. П. Косенко // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». — Х. : НТУ «ХПІ». — 2010. — Випуск 62. — С. 137-142.
18. Перерва, П. Г. Экономическая оценка инновационного потенциала : монография / А. П. Косенко, Д. Коциски, П. Г. Перерва, Д. Сакай. — Мишкольц-Харьков : Издательство Мишкольцкого университета, 2010. — 166 с.
19. Перерва П. Г. Економіка і маркетинг виробничо-підприємницької діяльності: Навч. посібник / За ред. проф. Перерви П. Г., проф. Гавриш О. М., проф. Погорелова М. І. — Харків : НТУ «ХПІ», 2004. — 640 с. 3. Перерва П. Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : підруч. / П. Г. Перерва; за ред. П. Г. Перерви, С. А. Меховича, М. І. Погорелова. — Харків : НТУ «ХПІ», 2008. — 1080 с.
20. Перерва П.Г. Экономика и управление инновационной деятельностью: учебник / Под ред. проф. Перервы П.Г., проф. Вороновского Г.К., проф. Меховича С.А., проф. Погорелова Н.И. — Харьков: НТУ «ХПИ», 2009. — 1203 с.